

Gösta Chatham

I Finnerödja har det funnits många duktiga konstnärer. Den mest kände, åtminstone utanför Finnerödja, var Gösta Chatham. Numera är han mer eller mindre helt bortglömd och hans tavlor är bara värda några hundralappar.

Han föddes den 22 maj 1886 i Örebro och hette då Pettersson i efternamn. Redan i unga år visade han goda anlag för teckning. I samband med Göstas studentexamen, vid Karolinska läroverket i Örebro 1905, anordnade en lärare en utställning där Göstas teckningar visades. Nerikes Allehanda skrev om utställningen och det blev Chathams första recension men sannerligen inte den sista. Efter studenten började han som praktikant på SJ i Örebro. 1909 flyttade Gösta till Stockholm där han fick en tjänst vid Stockholms centralstation. Han avancerade så småningom till stationsskrivare. Under åren vid SJ fungerade han även som presskommisarie och gjorde som sådan reportage från resor med olika färdmedel i Europa. Han slutade på SJ 1934.

Under åren 1917 – 1926 var Gösta gift med Mollie Faustman. Mollie var en känd svensk konstnärinna som bland annat undervisats av Matisse i Paris 1910. Året innan hade hon tillsammans med tre manliga konstnärer en konstutställning på Hallins konsthandel i Stockholm. En av de manliga konstnärerna var Frans Timén som under några år på 1920- och 30-talen var verksam i Finnerödja. Han hade en ateljé i båthuset vid Skagersholm. 1954 skänkte Timén en oljemålning till Finnerödjas nybyggda folkskola som tack för att han blivit så väl mottagen i samhället. Tavlan hängde under alla år i skolans matsal.

Mollie Faustman var inte bara konstnär utan också barnboksförfattare. 1910 debuterade hon med ”Malins sommar”. Paret Chatham – Faustman fick barnen Marian ”Tuttan” Faustman 1917 och Erik ”Hampe” Faustman 1919. Tuttan blev läromedelsförfattare och Hampe en känd skådespelare och regissör. Det var först efter det att Mollie fått sina barn som hon blev en erkänd konstnär och författare. I DN tecknade hon serien ”Tuttan och Pelle” med sina egna barn som förebild. Hon skrev även kåserier i samma tidning under signaturen Vagabond.

Under åren 1919 – 1920 gick Gösta Chatham på Wilhelmssons målarskola i Stockholm. Eftersom det var svårt för unga konstnärer att nå ut började han som tecknare i olika tidningar. Under tiden på målarskolan var han medarbetare i den skandinaviska skämttidningen Exlex. Chatham skapade sig ett namn som politisk skämttecknare i Svenska Dagbladet under åren 1924 - 1942. Han medarbetade även i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning 1930 – 1940. År 1943 efterträdde han Hasse Z som redaktör för Söndagsnisse – Strix. Gösta Chatham gav under många år ut 32-sidiga egna häften med teckningar. De innehöll både humor och satir. Min far Arne Sjöstedt hade 10 av dem i sin ägo. Det första av dem var tryckt 1926 och det sista 1939 och kostade 2:50. De var tryckta på Albert Bonniers förlag.

Chatham ägnade sig åt flera olika konstformer under sitt liv. Till en början var det teckning, ofta med ett satiriskt innehåll. När det gällde grafik var det tornålsgravyren som tilltalade honom. På äldre dagar målade han helst i olja. Motiven på oljemålningarna härstammade ofta från sagans och poesins värld men även många religiösa motiv blev till på dukarna. Han var ingen vän av nonfigurativ konst utan han ville att det verkliga måleriet skulle uppmuntras. Han hade framgångsrika utställningar i både Stockholm och på andra platser i landet.

År 1933 gifte sig Gösta Chatham med Alva Nordberg och de fick sonen Erik 1936. Familjen flyttade till Södra Kulla utanför Finnerödja 1944. Gösta ville komma ifrån det hektiska livet i

Stockholm och det vackert belägna Södra Kulla blev en fridfull oas. Han började tycka att det blev för dyrt att ställa ut i Stockholm. 1956 fick man betala 2000 kr för en tvåveckorsperiod. I stället bestämde han sig för att ha utställningar i sitt eget hem. 1956 hölls den första utställningen på övervåningen i boningshuset, där han också hade sin ateljé. Södra Kulla låg några kilometer norr om dåvarande Rikssexan (nuvarande E 20) men folk hittade trots det dit i stora skaror. Chatham annonserade i de stora rikstidningarna och vid riksvägen satt en stor skylt. Jag var där flera gånger tillsammans med mina föräldrar men jag tyckte de flesta tavlorna var lite otäcka. Den enda jag tyckte var fin hette "Pärleporten". Den föreställde Chathams gamla mamma sittande utanför pärlporten i väntan på att bli insläppt. När det var vernissage bjöd paret Chatham på förfriskningar med tilltugg. Jag minns att de beställde hem bland annat charkvaror från Italien som de bjöd på. Om jag minns rätt bjöd de på åsnekorv. I samband med Göstas utställningar så ställde hans fru Alva, som han kallade Ville, ut sina virkade grytlappar. Jag vill minnas att de hängde på en tvättlina i ett av rummen.

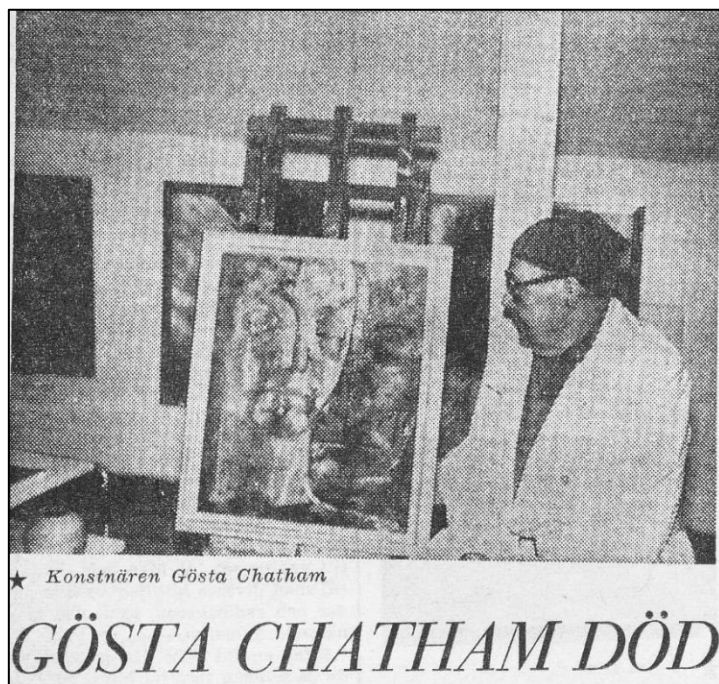

*Alva Chatham guider Gunhild, Inga-Lill och Gunn Sjöstedt vid utställningen 1957.
Foto Arne Sjöstedt.*

Chatham slutade aldrig helt med tecknandet utan fortsatte publicera sina alster i olika tidningar. På grund av sina tyska sympatier under andra världskriget uteslöts han från både Svenska Dagbladet och Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning. I stället publicerades hans teckningar i Dagsposten 1944 – 51 och senare i dess efterföljare Fria Ord. Dagsposten var en tyskfinansierad tidning som var Sveriges nationella förbunds huvudorgan. Chatham var medlem i flera högerextrema grupper under kriget och även senare.

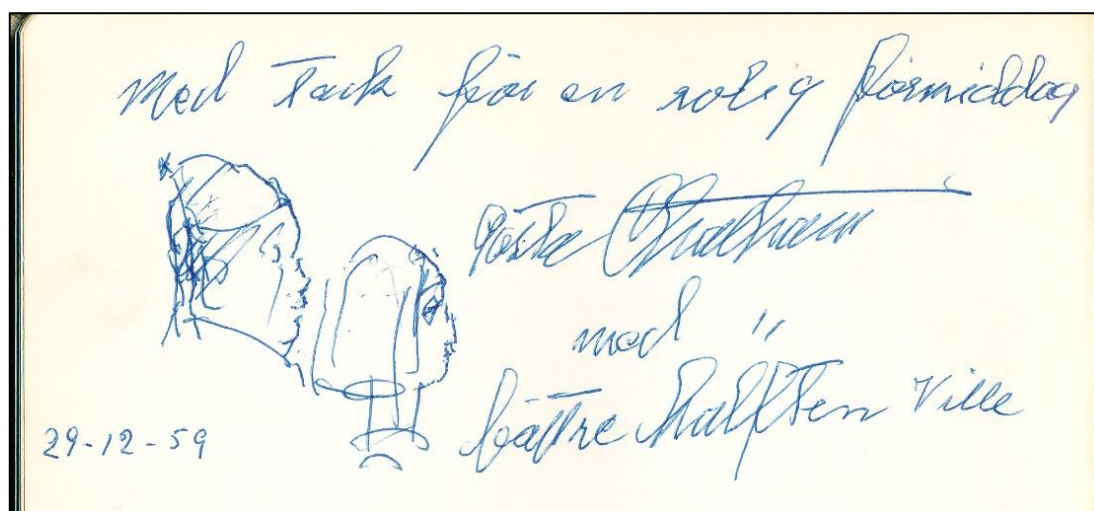
En lite mer okänd sida hos Chatham var att han utbildade sig till pilot vid Thulins flygskola i Ljungbyhed. 1918 fick han svenskt flygcertifikat nr 140. Han lär själv ha varit pilot när han flög

iväg på en del av sina reportageresor för SJ. År 1932 skrev han taltexterna till den första Blanche revyn "Harrys Bar". Året därpå skrev han en egen absurd experimentrevy med namnet "Chathams hörna" där bland andra Sigge Fürst medverkade. Revyn blev utskälld av kritikerna. Chatham arbetade även som filmtecknare. Gösta Chatham är representerad på Nationalmuseum i Stockholm med fyra grafiska blad samt med en oljemålning på Örebro läns museum.

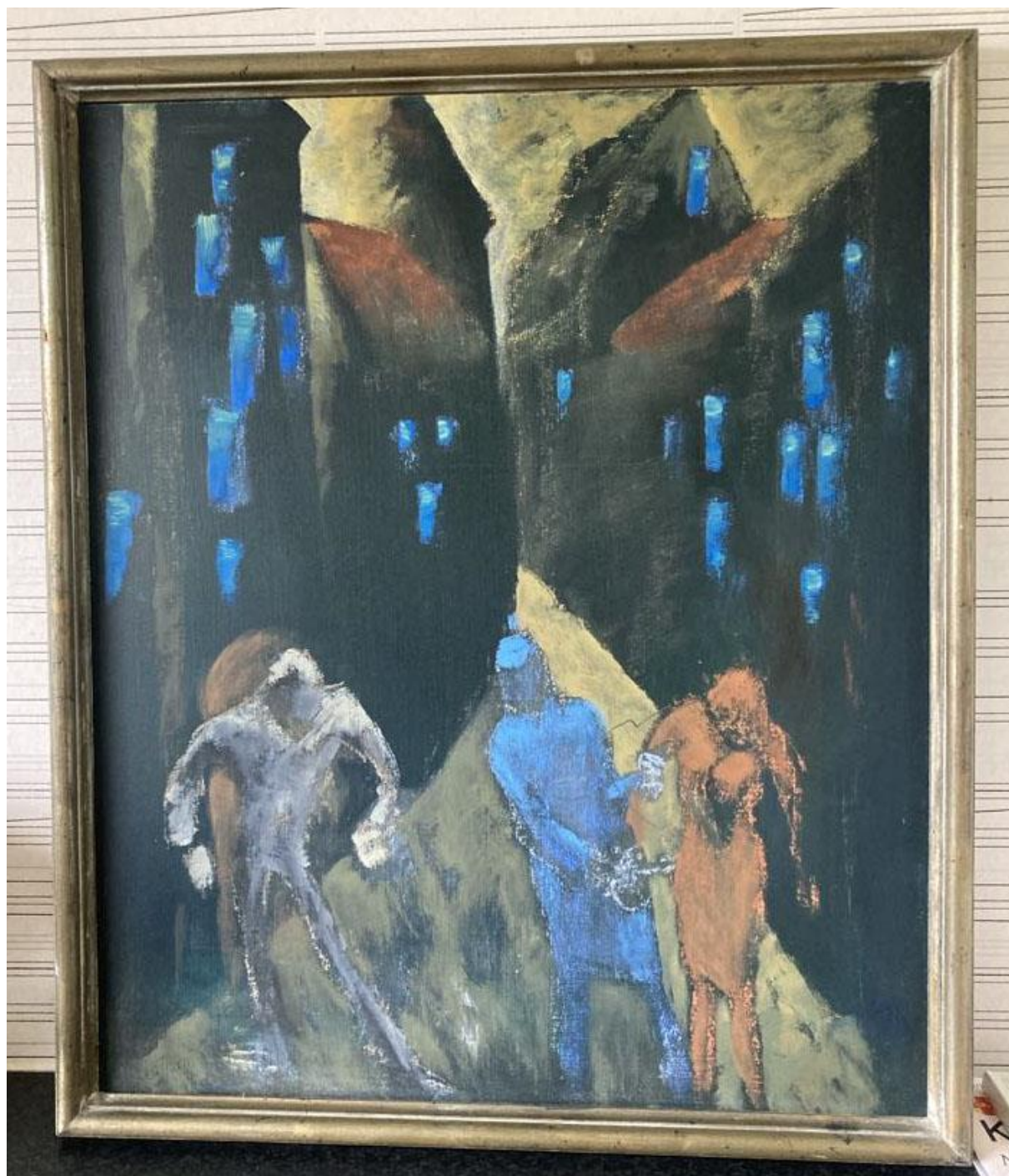
Urklipp från Örebro Kuriren 1961.

Chatham avled i sitt hem den 16 juli 1961. Jag minns att jag hörde nyheten på nyheterna i radion. Blev lite imponerad över att en Finnerödjabo blev omnämnd där. Hade inte förstått att han på den tiden var ett ganska känt namn. Så sent som i maj samma år, i samband med sin 75-årsdag, hade han sin sista vernissage. Begravningen skedde i Ramundeboda kyrka i Laxå och endast de allra närmaste deltog i ceremonin. Gösta Chatham ligger begravd på gamla kyrkogården vid Ramundeboda. Gravstenen är en oansenlig platt sten där texten knappt går att läsa längre. Makan Alva avled 1993 och ligger begravd vid sin makes sida.

Paret Chatham hälsade på oss i Solvik 1959. I vår Gästbok hittade vi detta efter deras besök.

Mina föräldrar köpte två oljemålningar av Gösta Chatham. Jag har aldrig tyckt om någon av dem. Tyvärr minns jag inte namnet på tavlorna men den första tavlan ska visa ett gripande av en överförfriskad person i Gamla stan i Stockholm.

Min syster Inga-Lill är nuvarande ägare till denna tavla.

Vår son Mattias äger denna tavla.

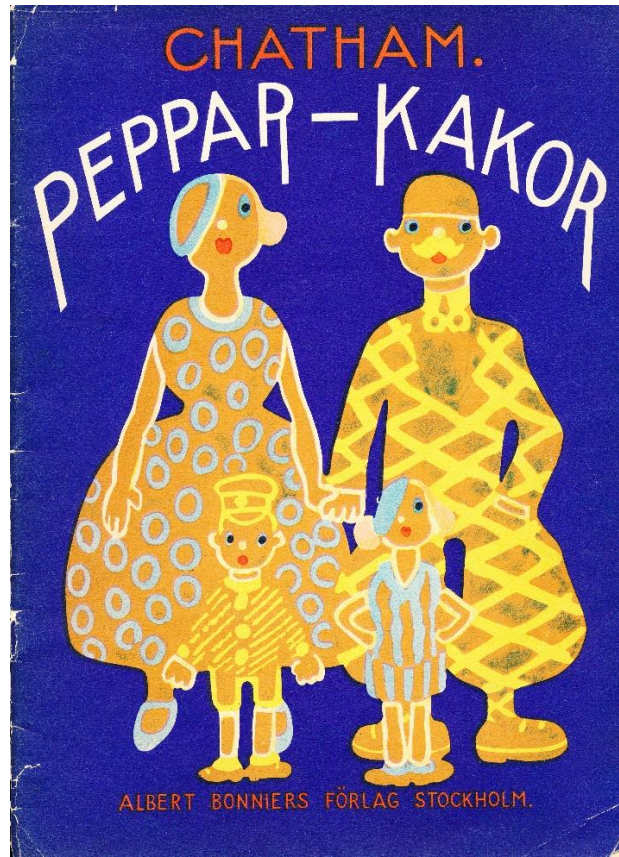
Nedan finns framsidorna på Arne Sjöstedts Chathamhäften och några smakprov på det som fanns inuti häftena.

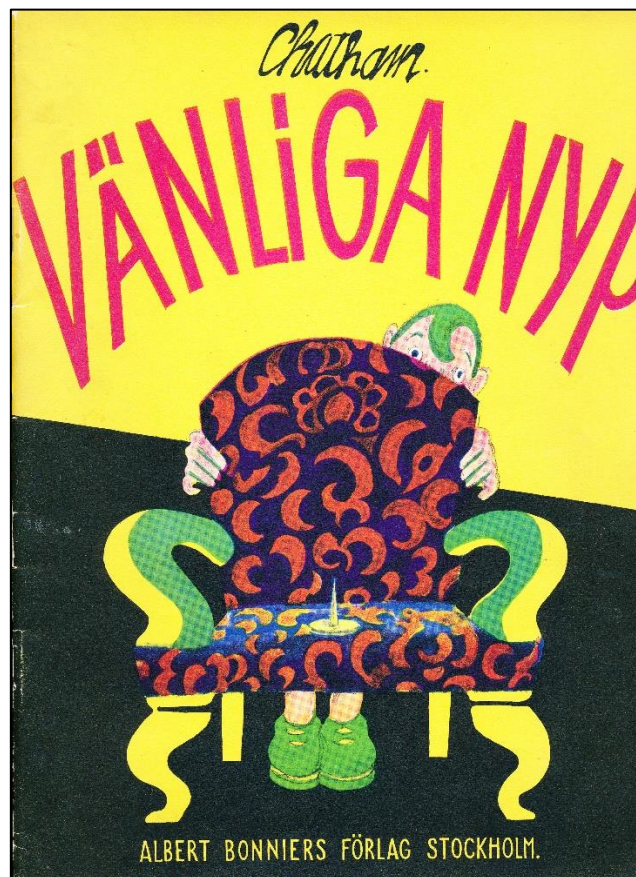
1926

1931

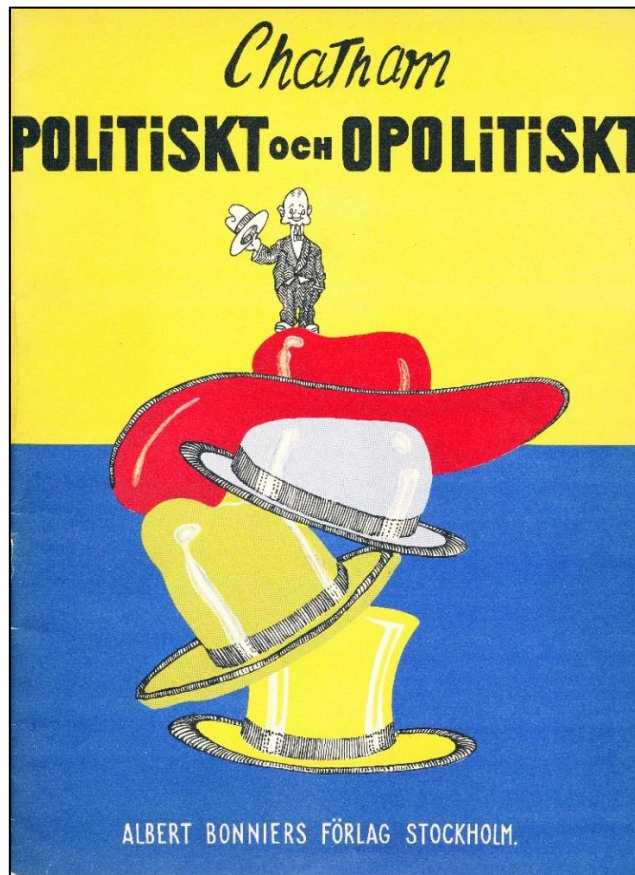
1932

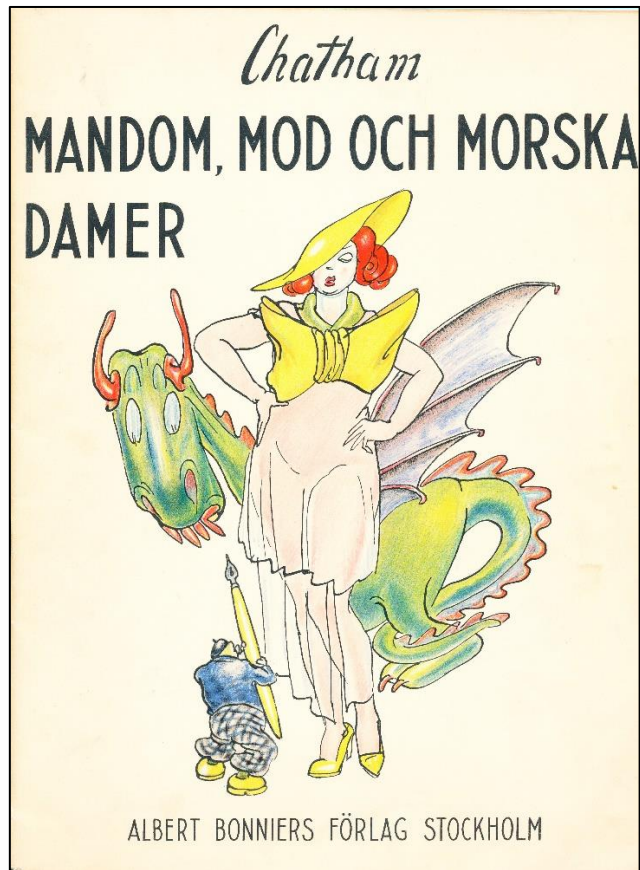
1933

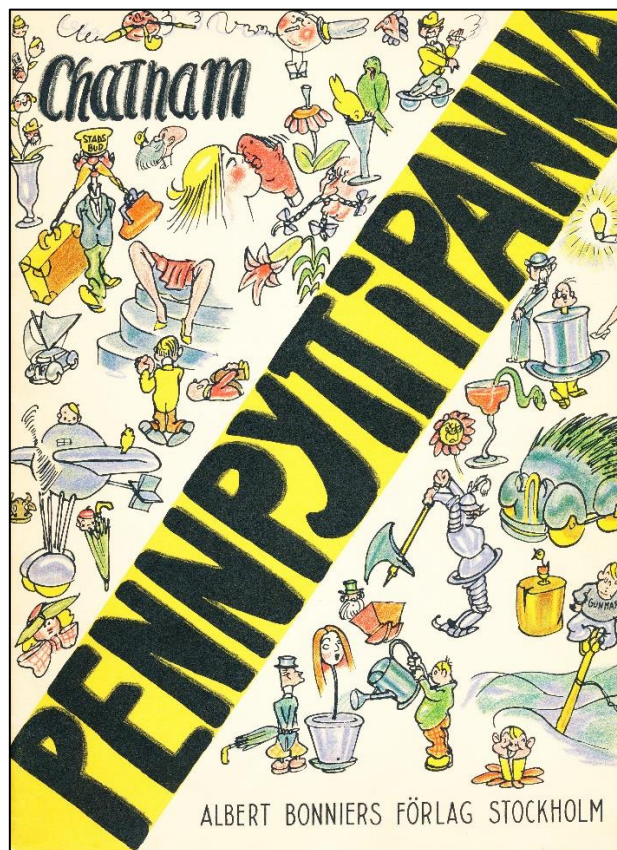
1934

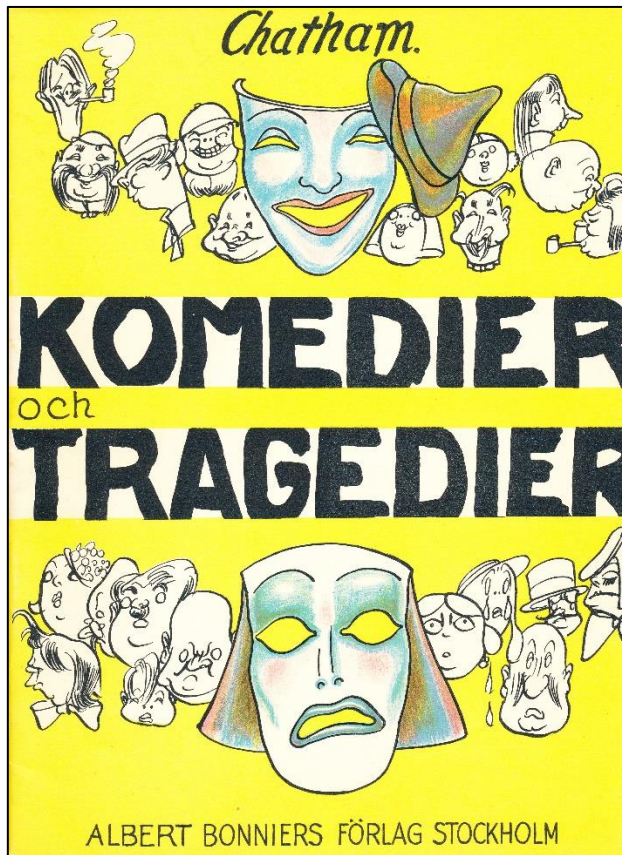
1935

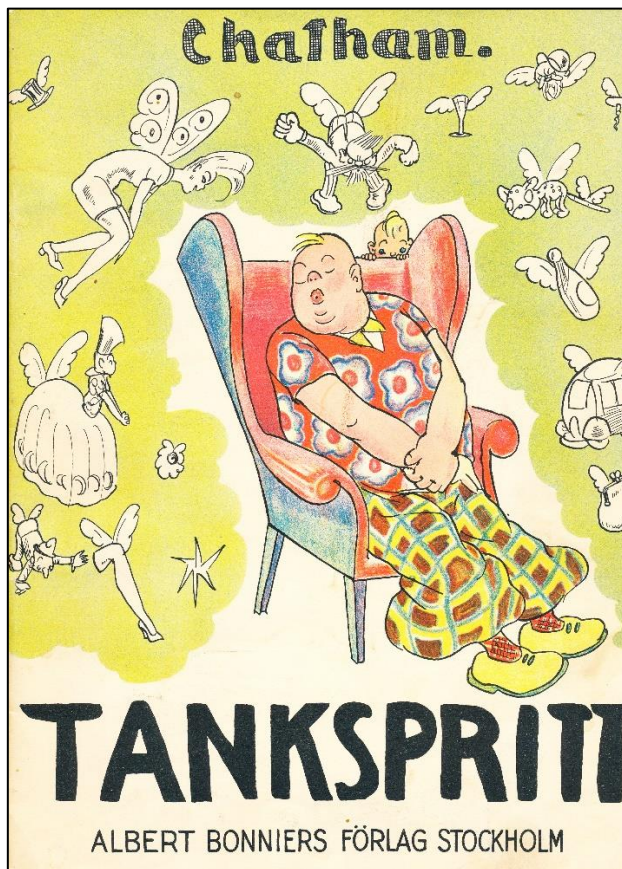
1936

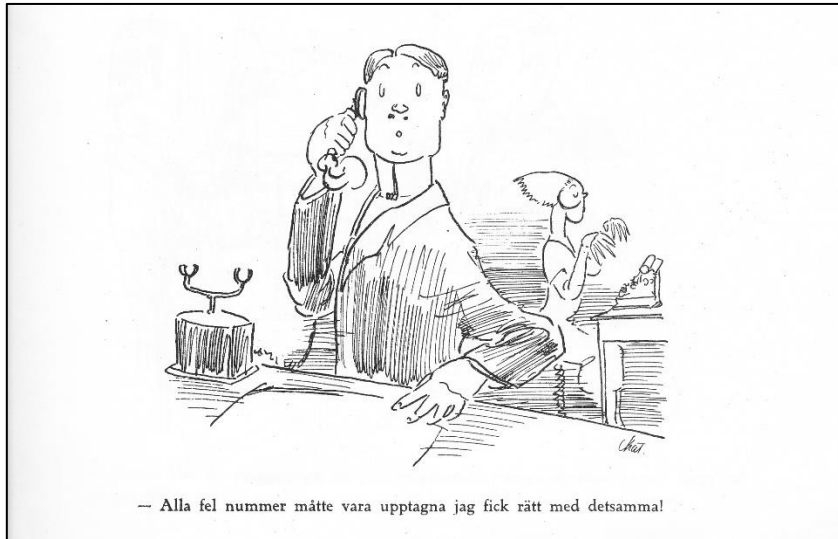
1937

1938

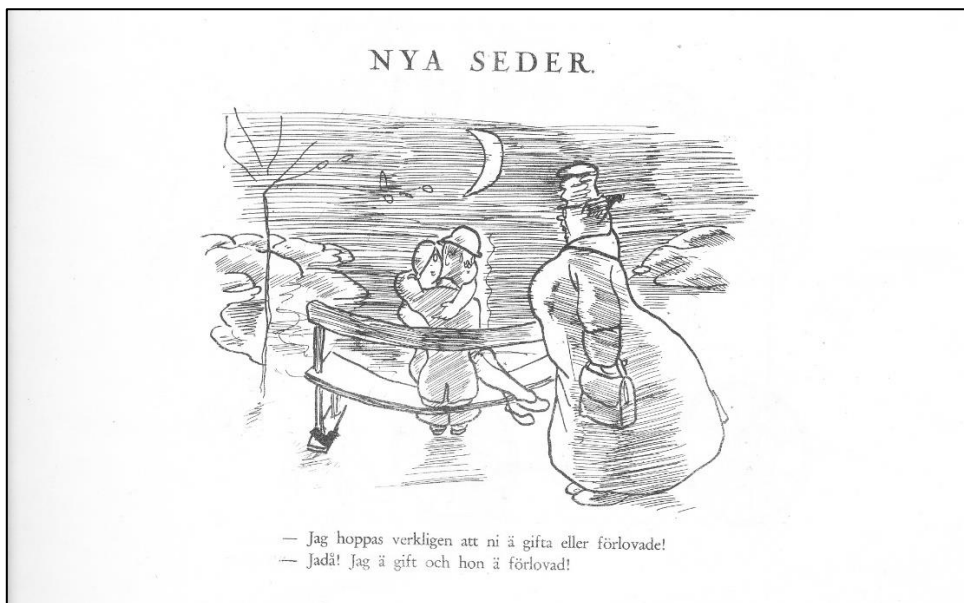
1939

1926

1926

1931

BOTEMEDLET.

- Har du slagit dig?
- Ja.
- Tror du 25 öre skulle göra dig kry?
- Nä, men 50 öre.

1932

- När vi blir stora ska vi bägge två bli något som ä falit.
- Va då.
- Jag ska bli flygerska och han ska bli fotgängare.

1932

STADSBARN PÅ LANDET.

— Det här är ingen riktig gräsmatta för det står ingenstans
»förbjudet att beträda gräsmattan.»

1932

REFLEXION PÅ TEGELBACKEN.

— Av utrymmesskäl, tror jag, det blir nödvändigt att tidningarna sluta skriva om
bilolyckorna och i stället ta in namnen på de fotgängare som klarat sig.

1932

FRAMTIDSMAT.

— Vaktmästarn, får jag fyra kalorier griljerat fett, två stekta kolhydrater, en kokt albumin och som dessert fjorton stycken C-vitaminer.

1933

Sidvagnsmotorcyklisten med fästmö på segeltur.

1938